

M Ø T E

i EØS-utvalget

fredag den 8. desember kl. 13.40

Møtet ble ledet av lederen i EØS-utvalget, *Einar Steensnæs*

Til stede var: Einar Steensnæs, Jan Petersen, Haakon Blankenborg, Kjell Magne Bondevik, Kjell Engebretsen, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Marit Nybakk, Lisbet Rugtvedt, Lars Sponheim, Siri Frost Sterri, Tom Thoresen, Vidar Bjørnstad og Morten Lund.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Thorbjørn Jagland.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Mette Kongshem, Utenriksdepartementet og byråsjef Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Rune Resaland.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 15. desember 2000. Se brev fra Utenriksdepartementet, datert 4. desember d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt.

Lederen: Jeg har bedt utenriksministeren om å redegjøre under Eventuelt for Regjeringens arbeid med gassmarkedsdirektivet, på bakgrunn av et oppslag i Dagens Næringsliv i går.

Utenrikskomiteens medlemmer – noen av oss, i hvert fall – skal i møte med den kinesiske viseutenriksministeren kl. 14.15, og ut fra de signaler jeg har fått om innholdet i EØS-rettsaktene denne gangen, burde det kunne gå – bare som en ramme rundt dette møtet. Vi har ikke varslet viseutenriksministeren at vi vil være forsinket til det møtet.

Utenriksministeren, vær så god.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg hadde egentlig tenkt å berøre gassmarkedsdirektivet i dette første innlegget også, så jeg kan jo for så vidt kommentere det du spurte om her.

Som jeg nevnte i mitt innlegg på EØS-utvalgets møte 16. november, fikk kommisjonen den 26. oktober overlevert et utkast til EØS-komitebeslutning om gassmarkedsdirektivet, der det ble anmodet om en tre års overgangsperiode for Norge regnet fra 10. august 2000. I et brev av 17. november til olje- og energiministeren har kommisjonen gitt et negativt svar på anmodningen om en slik overgangsperiode. Ifølge kommisjonens syn er det fra norsk side ikke begrunnet at et treårig unntak fra direktivets bestemmelser er den minst restriktive måte å ivareta norske forvaltningshensyn på. Det vedgås imidlertid at Norge kan trenge noe tid på å gjennomføre direktivet i sin nasjonale lovgivning, og det foreslår en ny runde med embetsdrøftinger for å komme fram til en løsning.

I den videre håndteringen av saken vil vi derfor videreføre drøftinger med kommisjonen om hvordan norsk gassforvaltning best kan tilpasses direktivets bestemmelser. Vi vil så måtte vurdere situasjonen på det grunnlaget. Under enhver omstendighet vil vi i den tid som står til rådighet, arbeide aktivt for å ivareta norske ressursforvaltningshensyn. Dette er en sak av stor økonomisk betydning for Norge, og Regjeringen har under hele prosessen hatt nettopp dette for øye.

Når det så gjelder det som stod i Dagens Næringsliv, om at vi angivelig skal ha satsset på å føre en litt oppholdende strid om patentdirektivet istedenfor gassdirektivet, er det tatt ut av luften. Jeg kan overhodet ikke forstå at det går an å framsette en slik påstand. Forholdet er at det har vært nødvendig å gi prioritet til alle de direktivene vi har hatt oppe her gang på gang, det gjelder både gassmarkedsdirektivet, tilsetningsstoffdirektivene og patentdirektivet. Men når det gjelder patentdirektivet, er situasjonen den at kun fire EU-land har gjennomført direktivet, og ett EU-land har anlagt ugyldighetssøksmål for EF-domstolen, som for øvrig også er støttet av Italia. Derfor er denne saken mindre akutt. Vi har da en løpende dialog med kommisjonen og sentrale EU-medlemsland når det gjelder dette patentdirektivet, og vi har holdt komiteen her nøye orientert om det. Den saken er altså mindre akutt for oss enn gassmarkedsdirektivet, som vi er helt avhengig av å kunne få framdrift i. Det er bakgrunnen for håndteringen av disse to sakene.

Jeg nevnte i forrige møte rapporten fra embetsverksgruppen for EUs patentdirektiv, som omhandler tiltak som kan imøtekomme innvendingene mot direktivet. Rapporten er nå offentlig tilgjengelig. Regjeringen vil vurdere oppfølgingen av rapporten og har således

foreløpig ikke tatt standpunkt til eventuell innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen. Vi vil fortsette å konsultere sentrale EU-land, og også eventuelt kommisjonen, med sikte på at direktivet ikke settes på EØS-komiteens dagsorden før Nederlands ugyldighetssøksmål for EF-domstolen er avgjort. Dersom en dom i saken trekker ut i tid, må vi imidlertid være forberedt på at direktivet kan bli satt på EØS-komiteens dagsorden før avgjørelse i saken foreligger. Det kan vi komme tilbake til i så tilfelle.

Denne månedens kommenterte liste omhandler seks rettsaker og en endring av protokoll 4 om opprinnelsesregler. Ingen beslutning vil kreve forbehold om Stortingets samtykke.

Lederen: Takk utenriksminister. Er det kommentarer til dette?

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Det gjelder dette patentdirektivet. Det er vel slik at det er en viss implementerings- eller innlemmelsesfrist – det er det jo vanligvis for disse direktivene. Er det da underforstått at dette søksmålet skal ha en oppsettende virkning på denne fristen, eller er ikke det spørsmålet avgjort?

Kjell Magne Bondevik (KrF): Bare litt tilbake til det utenriksministeren sa om gassmarkedsdirektivet: Det som også fremgikk av den artikkelen – uten at vi dermed tar det for god fisk – var at det angivelig skal ha vært interessemotsetninger og en for dårlig koordinering mellom Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet i arbeidet for norske interesser når det gjelder en overgangsordning. Jeg vil bare ha utenriksministerens kommentar til det, siden det er satt fram som en påstand her.

Det er jo selvsagt viktig i arbeidet for våre nasjonale interesser at de involverte departementene er samkjørt, og at UD har koordineringsansvaret. Jeg vil gjerne be utenriksministeren om å kommentere det.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Etter at disse direktivene ble tatt opp i EØS-rådet – det er jo der EFTA og EU formelt sett møtes – og Chris Patten der påpekte alle de direktivene som ikke var gjennomført, måtte vi foreta en vurdering av hele situasjonen. Man kunne ikke overse at det faktisk ble tatt opp i EØS-rådet. Vi hadde jo da, som

jeg redegjorde for her i utvalget, fått høre klart fra vedkommende kommissær i EU at vi ikke ville få overgangsperiode i det hele tatt. Da måtte vi vurdere om vi skulle stå på de fem år som var satt fram som krav, eller om vi skulle redusere det noe. Vi måtte også vurdere hvordan vi skulle gå fram videre, om man skulle fortsette med de embetsdrøftinger som hadde pågått i årevis, og som ikke hadde ført til noe som helst, eller om man da skulle legge på bordet et politisk initiativ, à la det jeg presenterte her i EØS-utvalget, som altså gikk ut på at man var villig til å implementere vedtaket med en overgangstid på tre år. Det var det selvfølgelig en viss diskusjon om mellom de to departementene. Men det kom et klart råd fra vår ambassadør i Brussel om at hvis man fortsatte med embetsdrøftinger på dette uten å vise vilje til noe fleksibilitet, ville vi kunne stå uten noe som helst til slutt. Regjeringen valgte da å høre på vår sendemann i Brussel og hans meget klare råd om at vi nå måtte legge et klart initiativ på bordet med en overgangstid på tre år og drøfte saken ut fra det. Jeg kan si at det har vært en viss diskusjon om hva slags strategi vi skulle velge, men etter det har det, meg bekjent, ikke vært noen form for diskusjon eller koordineringsansvar mellom departementene.

Så til spørsmålet fra Fridtjof Frank Gundersen. Dette at saken er brakt inn for domstolen, har ikke noen oppsettende virkning for fristen. Fristen gjelder, men vi anser at vi har større fleksibilitet her, fordi det er så få land som har gjennomført direktivet, det er bare fire land. Men det er klart at vi ville komme i nøyaktig samme situasjon når det gjelder gassmarkedsdirektivet, hvis alle EU-land hadde gjennomført det.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg vil bare få en forsikring i forhold til disse sakene. Jeg forstår at det i Regjeringen er enighet mellom de to departementene om den videre strategi for gassmarkedsdirektivet og om hva Norges posisjon fortsatt er. Er det noen signaler fra EU hva gjelder en overgangsordning på tre år? Er det en posisjon en har forlatt?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Vi kan ikke si at vi har forlatt den posisjonen. Man kaller det nå ikke lenger «overgangsperiode» men «tilpasningsperiode», av hensyn til at man har sagt nei til alle overgangsperioder for medlemslandene. Man anser det da for å være vanskelig å lage en overgangsperiode for et land som ikke er medlem av EU. Derfor kaller man det tilpasningsperiode, og det er nå man drøfter hvordan den tilpasningsperioden skal være, og vi går konkret inn i det.

Lederen: Bare et spørsmål fra min side også. Regjeringen kom i EØS-komiteen med melding om at en overgangsperiode på fem år ikke ville kunne la seg fremforhandle og bad da om å få prøve en ny posisjon, nemlig tre år. Og det er det siste som Stortinget har hørt om Regjeringens posisjon, så jeg går ut fra at dersom det skulle være aktuelt å frafalle også denne posisjonen, vil Regjeringen, som sist, komme til Stortinget for å drøfte dette.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Hvis periodens lengde blir annerledes, vil vi gjøre det. Det som jeg nå redegjorde for, er at vi kaller det noe annet. Vi kaller det en tilpasningsperiode, og det er konkrete tilpasninger til direktivet vi nå drøfter og hvordan det skal foregå. Selvfølgelig kommer jeg tilbake til det. Men jeg kan si at saken er meget vanskelig, og jeg tror at vi kanskje har skjøvet den for lenge foran oss. Når dette til slutt endte med at det ble tatt opp i EØS-rådet, har vi kommet i en vanskelig situasjon. Og det tror jeg vi skal lære av til senere: Det å bringe saker så langt at de blir tatt opp i EØS-rådet, det skal man ta meget alvorlig. Det er det eneste stedet der EFTA og EU møtes formelt, og hvis man driver det så langt at ting blir tatt opp der, er vi kommet til et punkt da man ikke lenger kan skyve ting foran seg, fordi dette dreier seg om avtalefestede forhold, og det må man ta meget alvorlig.

Lederen: Er det andre spørsmål? Det er vel ikke noe å tilføye i forhold til det jeg hadde meldt opp, det ble vel tatt opp nå under sak nr. 1. Da er vi ferdig med sak nr. 1.

Vi går til punkt nr. 2, Eventuelt.

Morten Lund (Sp): Det gjelder en annen sak, som går på tidsfrister som gjelder for behandling og iverksettelse av saker i henhold til EØS-avtalen. Vi har nå matsminkedirektivet til behandling i næringskomiteen, og etter korrespondanse med utenriksministeren er det fastsatt en frist på én uke til bl.a. gjennomføring av behandlingen i næringskomiteen – fra komiteen starter behandlingen og til innstilling skal være avgitt. I brevet fra utenriksministeren står det at det er svært viktig, og det oppfattes av komiteens flertall som avgjørende viktig, at komiteens innstilling foreligger den 15. desember. Så vidt jeg skjønner, er det ikke på EØS-komiteens saksliste noen saker som skal behandles den dagen.

Jeg har oppfattet det slik at det innenfor EØS-avtalen finnes en frist på 6 måneder for gjennomføring i forhold til at saken kommer på sakslista i EØS-komiteen. Om saken kom opp i EØS-komiteen nå, ville vi vel ikke hatt problemer med fristen på seks måneder, for det er vel bare en forskriftsendring som skal gjøres. Finnes det en behandlingsfrist fastsatt i EØS-avtalen eller av EU som tvinger gjennom en så rask og uforsvarlig behandling i næringskomiteen, eller er det rett og slett det et politisk ønske om å gå så fort fram?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er helt riktig som det ble sagt her, at det er to forskjellige tidsfrister: en frist i forhold til gjennomføring av direktivet og den tidsfrist man har for behandling av det i Stortinget. Faktum er at vi for lengst har overskredet tidsfristen i forhold til EU. Det er også derfor dette ble tatt opp på EØS-rådsmøtet. Det er nok et eksempel på at hvis vi driver det så langt at tingene blir tatt opp i EØS-rådet, der de to avtaleparter møtes, har man kommet til det ytterste punkt. Da kan man ikke lenger fortsette å utsette. Egentlig burde saken nå vært håndtert for lenge, lenge siden og ikke skjøvet på på den måten at det kom opp i EØS-rådet.

Tidsfristen som Stortinget har, er en intern sak for Stortinget, som Stortinget selv må ordne. Men når jeg har skrevet det jeg har gjort, er det fordi Norge helt klart signaliserer, hvis vi kommer til EØS-komiteens møte nå den 15. og ikke har noe å melde, at vi ikke har hørt på det som ble tatt opp i EØS-rådet, og det vil ikke være noen god sak for Norge. Vi er altså avtaleforpliktet, og da går det ikke an helt å overhøre det som blir sagt i EØS-rådet. Da kan nemlig de overhøre oss i neste omgang, og det ville være langt verre.

Vi har sett det som en stor fordel at man kunne få en beslutning i Stortinget på dette innen møtet skal finne sted, altså den 15. desember. Det er ikke riktig at denne saken ikke står på dagsordenen. Den står på dagsordenens punkt 6, «Integration of outstanding acquis». Så her må vi rapportere om hva som har skjedd. Det er bakgrunnen for at jeg har skrevet det brevet.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg har bare et spørsmål jeg lurer på, som kanskje utenriksministeren kan komme med noen tanker om. Det er jo mange EU-land også som ikke oppfyller disse forpliktelsene innen fristens utløp, altså den frist som er angitt i direktivet, og som de har forpliktet seg til. Det er nokså vanlig, så vidt jeg har forstått – iallfall var det det før. Betyr det at Norge som EØS-medlem kommer i en verre situasjon enn EU-landene selv ved å være sendrettig når det gjelder disse direktivene?

Kjell Magne Bondevik (KrF): Det var til dette arbeidet med matsminkedirektivene her i huset. Det er riktig som utenriksministeren sier, at det er Stortinget som selv setter sine frister, men jeg skjønnte av det han sa til slutt, at det var sterkt ønskelig at Stortinget fattet beslutning om denne proposisjonen før 15. desember, og dermed legges det allikevel et press fra Regjeringen på Stortingets egen behandlingstid. Og det var egentlig det Morten Lund spurte om, om det var noen avgjørende grunn til det. Jeg skjønner godt behovet for å melde noe i EØS-komiteen den 15. desember, men Regjeringen har for så vidt det å melde – jeg vet ikke om det har vært gjort før – at den har fremmet en proposisjon med en anbefaling til parlamentet. Det er jo en utvikling i saken som Regjeringen kan anvende.

Det er klart at det setter Stortinget under et enorm tidspress hvis Regjeringen ber om – eller håper på – at Stortinget endog skal ha gjort sin beslutning i løpet av disse få dagene før jul, som næringskomiteen nå – så vidt jeg forstår – har fått en anmodning om. Det er vel det egentlig Morten Lund reiser spørsmål, at komiteen kan få litt mer rimelig tid når man behandler en såpass stor sak.

Haakon Blankenborg (A): Eg trur ein skal vere forsiktig med å drive komitebehandling her på ei sak som ligg i ein annan komite. Den må takast opp frå komiteen til Regjeringa osv. og eventuelt for Stortinget, men nokre oppklarande rundar er vel greitt.

Det som er viktig her i tillegg til det som er nemnt, er om det er mogleg å seie noko om dei politiske holdningane til dei ulike partia i komiteen. Dersom det er slik som eg forstår Morten Lund, at det er tvil om kva ein skal meine om desse matsminkedirektiva, er det klart at då er det tvil om kva utfallet blir. Dersom det er slik at dei enkelte partia har rimeleg klare holdningar, er også det noko å bringe med seg til våre motpartar i EU/EØS-systemet.

Jan Petersen (H): Mitt poeng var i grunnen Blankenborgs første, nemlig at nå ligger jo denne saken til behandling i næringskomiteen, og jeg regner med at næringskomiteen behandler den med alle de innspill som er kommet. Når det allikevel er tatt opp her, må jeg si at jeg for så vidt er enig med Bondevik i at en vel må si at det her er et tidspress. Men det er ikke noen grunn til å legge skjul på at når tidspresset er kommet, skyldes det at denne saken praktisk talt ikke flyttet seg under den tidligere regjering. Så det man nå sitter og betaler, er at man brukte så enorm tid på denne saken i åpningsfasen.

Lederen: Jeg vil antyde at vi bør avsluttet dette punktet under Eventuelt.

Lisbet Rugtvedt (SV): Vi ser det også som veldig problematisk at det er blitt gitt en så liten tidsfrist for næringskomiteen. Spesielt er dette problematisk for oss fordi vi ikke sitter i næringskomiteen – vi er det eneste parti som ikke sitter i næringskomiteen. Vi er derfor opptatt av at utenrikskomiteen også skal behandle denne saken og uttale seg, og slik jeg har forstått det, kan ikke næringskomiteen avgi en endelig innstilling før utenrikskomiteen har uttalt seg. Det betyr at man ikke kan komme til noen endelig beslutning på møtet 15. desember. På den bakgrunn framstår det også som litt underlig at en ikke bare kan si at saken ligger til behandling i Stortinget, og at en må komme tilbake med endelig beslutning siden. Men jeg vil i hvert fall si at jeg synes det er riktig at utenrikskomiteen får anledning til å uttale seg, og slik jeg oppfatter det, er det bare en foreløpig innstilling som kommer fra næringskomiteen.

Morten Lund (Sp): Jeg antar at dette organet skal kunne brukes til å finne ut hvilken måte saker behandles på, og hvis det er slik at det foreligger et vedtak i EØS-rådet som setter tidsfrister for Norge, synes jeg godt at det kunne ha stått i brevet fra utenriksministeren til næringskomiteen. Hvis det foreligger en slik tidsfrist fra EØS-rådet, vil jeg gjerne høre hvilken frist det er.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er ikke satt noen tidsfrist fra rådet. Men jeg har redegjort her i EØS-utvalget for det som ble sagt på EØS-rådsmøtet, og vi har ansett det slik at det å komme til EØS-komiteen nå uten å ha noe å melde, ikke ville være særlig heldig for Norge, som altså er avtalepartner i dette.

Så til Fridtjof Frank Gundersens spørsmål, om vi er i en annen situasjon enn EU-landene, som heller ikke alltid gjennomfører direktivene etter fristene: Det er vi ikke, men EU-kommisjonen kjører også meget hardt overfor medlemslandene i EU. Vi har altså kommet i en situasjon der vi ligger langt nede på listen over land som gjennomfører direktivene, og det er ikke noen god situasjon å være i.

Når det gjelder disse direktivene, må jeg minne om at de ble vedtatt i 1994 og 1995, slik at dette er ikke noe som har kommet som julekvelden på kjerringa for noen av oss. Det er helt riktig som Jan Petersen sa, at man har skjøvet på dette for lenge. Det gikk så langt at det ble tatt opp i EØS-rådet, og da må vi forholde vi oss til det. Regjeringen har fremmet denne proposisjonen så fort det overhodet lot seg gjøre, og så må Stortinget finne ut hvilket ansvar Stortinget vil ta i forhold til det som har vært sagt i EØS-rådet. Det kan ikke Regjeringen ta på seg ansvaret for. Men hvis det ikke er mulig å få fram en innstilling innen da, eller få behandlet saken, er det klart at det er en viktig ting å melde, som Bondevik sa, nemlig at Regjeringen har lagt fram en proposisjon, og hvis Stortinget ikke vil eller kan ta ansvaret for å få fram det før den datoen, er jo en mulighet, slik Blankenborg nevner, at partiene i Stortinget tar det ansvaret. Jeg ser ikke noen annen mulighet. Noen må ta ansvaret nå – vi kan ikke skyve disse sakene foran oss enda lenger. Da kommer vi i en dårlig situasjon, og det kan få konsekvenser på andre områder for Norges forhold til EØS-avtalen.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg skal ikke drive denne debatten så lenge, men jeg synes i og for seg ikke det var helt irrelevant at dette kom opp, fordi dette har med forestående møte i EØS-komiteen å gjøre, og det er det som foranlediger dette møtet i Stortingets EØS-utvalg. Så for så vidt synes jeg ikke det var irrelevant at det ble tatt opp.

Når det gjelder debatten om forhistorien, får vi ta det et annet sted og gjerne med publikum til stede. Jeg har ikke noen dårlig samvittighet for det som skjedde under den forrige regjering. Det er ikke riktig det Jan Petersen sier, at en praktisk talt ikke flyttet på saken. At Høyre og eventuelt andre ikke var fornøyd med det vi gjorde politisk, det er noe helt annet. Men den debatten kan vi gjerne ta et annet sted. Det har tross alt gått åtte-ni måneder siden regjeringsskiftet, så det er klart at nåværende regjering har hatt noe tid på å fremme proposisjonen, og den kommer kort tid før det forestående møtet. Jeg synes det da er litt urimelig at en skal kreve at Stortinget skal gjøre seg ferdig på de få dagene som er til disposisjon etter at proposisjonen er fremmet, og før dette møtet. Mitt råd til utenriksministeren, som jeg skjønte han tross alt fanget opp, er at det kan meddeles noe som ikke har vært gjort tidligere – det har vel ikke vært noe møte etter at proposisjonen ble fremmet. Det kan jo meddeles at den er fremmet for parlamentet, og da er prosessen i gang, og det vil jeg tro at en på den annen side vil notere med en viss tilfredshet. En kan ikke forlange at partiene på disse dagene skal fatte standpunkt for dem som ønsker en grundigere behandling.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet under Eventuelt.

Møtet hevet kl. 14.10

